

PRIJEDLOG ZA IZDVAJANJE HRVATSKOGA JEZIKA U POSEBAN PREDMET

Potaknut aktualnim stanjem hrvatskoga jezika danas akademik Stjepan Babić objavio je knjižicu *Prijedlog za ukidanje hrvatskoga jezika*. Obaviješteni čitatelji znaju da se iza toga naslova krije poziv upomoć, nemoć, ali i želja za promjenom. Takav se poziv krije i iza ovoga naslova. Razmatranjima akademika Babića ne može se ništa dodati: hrvatski je jezik postao plodan poligon za zatiranje ne samo njegovih imena, nego i njegovih bića. Nekad smo se žalili da nemamo odgovarajući naziv jezika, sada kad se naš jezik zove po svojem, hrvatskome narodu, sve ga više potiskuje loš engleski. Ali, ta tema nije predmet ovoga javljanja.

Moj je prijedlog, koji se temelji na dugogodišnjem iskustvu rada u nastavi kao profesorice hrvatskoga jezika i u osnovnoj i u srednjoj školi te na razmjeni mišljenja s kolegama, da se predmet *hrvatski jezik* razdvoji na najmanje dva predmeta: a) hrvatski jezik, b) književnost. Pokušat ću to obrazložiti.

Velika većina nastavnika susreće se s činjenicom da neki učenici vrlo lijepo rade književnost: osjećaju je, duboko proživljavaju, književnost ih pokreće u životu, crpe iz nje snagu i okrepu u svijetu mediokriteta, daje im razloge da budu posebni. S druge strane, usudit ću se kazati, gotovo redovito teško i s naporom usvoje ne samo sintaksu i akcentuaciju nego i morfologiju. Kako ocijeniti takva učenika? Vrijedi, dakako, i obratno: učenici koji su odlični u gramatici gotovo redovito nemaju dara za metaforu, za unutarnji pokretač duše. Kako njih ocijeniti?

Nadalje, raspoređivanje gradiva u hrvatskome jeziku također nije odgovarajuće: sati čistoga hrvatskoga jezika malo je i premalo! U planu rada, primjerice, nailazi se na sat obrade novoga slovničkoga gradiva, zatim slijedi vježba, pa sat književnosti, sat interpretacije, dva sata lektire, pa nekoliko sati jezičnoga izražavanja i sat medijske kulture. Dok se opet vrate na gramatiku, učenici su gotovo sasvim zaboravili što su radili.

U srednjim je školama još pogubnije: za nastavu jezika predviđeno je tek trideset pet sati godišnje! Uzmemo li se u obzir sati ponavljanja gradiva i zaključivanja ocjena, tada se broj sati smanjuje na tridesetak godišnje. Naravno da to nije dovoljno. Zato se i događa da srednjoškol-

ci posve zaborave gramatiku koju su najviše radili u osnovnoj školi. Zar nije porazna činjenica da upravo gimnazijalci u najvećem postotku pohađaju brojne tečajeve hrvatskoga jezika u sklopu pripreme za polaganje prijamnih ispita na fakultetima?

Za predmet *hrvatski jezik* satnica iznosi četiri sata tjedno, a tolika je i za prvi strani jezik. Nije li i to poražavajuće? Kako je moguće da naši srednjoškolci u jednakoj mjeri uče materinski i strani jezik? Ili je i potpisnica ovih redaka nacionalistica koja traži izmjene zbog svojega hrvatstva?

Stajalište da jezik treba razdvojiti od književnosti, može se braniti i činjenicom da se na studiju filologijā jezik i književnost slušaju odvojeno, a književnost se opet sluša odvojeno po kriteriju nacionalne pripadnosti. Kako mogu Baudelaire, Shakespeare, Tolstoj spadati u hrvatski jezik? Književnost je, reći će oni koji ne dijele to mišljenje, satkana od jezika; djela stranih pisaca učenici upoznaju u hrvatskome prijevodu i sl. Držim međutim da je književnost satkana u prvom redu od tišine napisane i tišine izgovorene riječi, a ne od standardnoga i normiranoga jezika.

Da bismo opismenili narod, da bismo stvorili veći kontinuitet učenja materinskoga jezika, da bi njegovo znanje bilo trajnije i da ne bismo strane jezike znali bolje od hrvatskoga, možda bi trebalo hrvatski jezik i književnost uvesti kao dva odvojena predmeta. Tako bi se i nastavnici jasnije izgradili jer nitko od nas nema isti afinitet i prema jeziku i prema književnosti.

Svratila bih pozornost na još neke propuste koji se ne bi smjeli događati. Dobismo u školama naputak o upisu *eMatica!* Znaju li odgovorni i visoko pozicionirani dužnosnici koji kroje i zakone i propise i nacionalne programe da se ni po jednome pravopisnome načelu te matice ne mogu tako napisati? Stizale su nam i upute za *Matematiku*, *Engleski jezik* i druge *Predmete* iz Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje. Što reći? Čak i u nekim udžbenicima hrvatskoga jezika za osnovnu školu, odobrenima od Ministarstva, stoji da je hrvatski i *stol* i *sto*, *sol* i *so*, da povratno-posvojna zamjenica zamjenjuje posvojne pridjeve i sl. U udžbenicima za niže razrede osnovne škole navodi se da *cvijet* ima dva sloga jer riječ ima slogova koliko ima samoglasnika; u tekstu zasićenom imenicama pojavljuju se i glagolske imenice koje dijete u trećem razredu jednostavno ne može pojmiti jer ih povezuje s glagolima i tako dalje i tako dalje.

Često se pričalo i o HNOS-u i o vanjskome vrjednovanju učenika. Dostatno nije učinjeno. Mnoge su promjene učinjene površno, mnogi su na brzinu odradili posao i dobro zaradili; tiskaju se knjige svakoga i svačega, a nitko ih ne pregledava i nitko za njih ne odgovara. S druge strane, hrvatski jezik tone sve više i sve dublje: učenici su, u konačnici, slabo pismeni, a odrasli postaju polupismeni. Najžalosnije je kad ne možete utjecati, a hrvatski volite i srcem i mozgom.

Moja je škola lani tiskala školski list u kojem su i mjesta Poljica i Gata napisana malim slovom. Nastavnici hrvatskoga jezika nemaju sate za pripremu školskoga lista, ali zato imamo sate za mlade biologe, mlade kemičare, eko-sekcije i slično.

Ne želim nizati fraze poput onih da je vrijeme za promjene. Žalosno je da nam djeca hrle prema školama stranih jezika, a istodobno svoj jezik zatiru, ne uče ga i nemaju svijest o tome da ga trebaju znati: ne zbog nas nastavnika, nego zbog sebe, svoje pripadnosti.

Promjeni takva stanja držim da bi pridonijelo razdvajanje hrvatskoga jezika na dva predmeta.

Zrinka Dodig